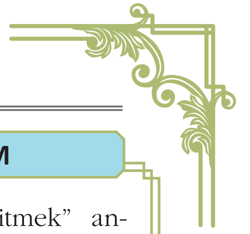

2. Mezheplerin Oluşum Dönemi

Bazı âlimler mezheplerin oluşumunu tabiîn dönemi olarak kabul etseler de genel kabule göre mezhepler tebe-i tâbiînin yaşadığı hicri 1-2 / miladi 8-9. asırlarda oluşmaya başlamıştır. Bu dönemde fıkhi çalışmalarda önemli gelişmeler olmuştur. Meşhur imamların yaşadığı ve mezheplerin oluştuğu dönemi kapsamaktadır. İlim merkezi olan *Kûfe*'nin yanı sıra *Bağdad* da merkez hâline gelmiştir.

Fıkhın bütün alanlarında ictihadlar yapılmış, fıkıh kitapları yazılmaya başlanmış, böylece fıkıh **tedvin** edilmiştir. Fıkıh çalışmaları mezhep merkezli olarak yürütülür olmuştur. Bu dönemde o kadar çok fıkıh çalışması yapılmıştır ki bu miras hâla İslam âlemine yetmektedir. Oluşmuş olan meşhur mezhepler tüm ümmet tarafından kabul görmüştür. Öyle ki sonraki fakihler, bu dönemden devraldıkları kaide ve esaslar ile yeni çıkan meselelere fetvalar verir olmuştur. Bu dönem rahatlıkla denebilir ki fıkhın yüz akı ve gurur vesilesi olduğu dönemdir.

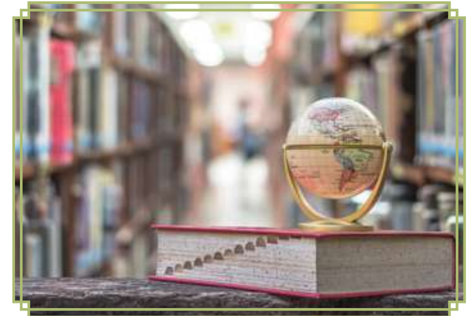
NOT EDELİM

Mezhep; Sözlükte "gitmek" anlamındaki zehâb kökünden hem masdar hem de "gidecek yer ve yol" mânasında mekân ismi olan mezheb kelimesi, terim olarak "dinin asli veya fer'î hükümlerinin dayandığı delilleri bulmakta ve bunlardan hüküm çıkarıp yorumlamakta otorite sayılan âlimlerin ortaya koyduğu görüşlerin tamamı veya belirledikleri sistem" diye tanımlanabilir.
(Bostan, İdris, "mezhep" TDV İslam Ansiklopedisi, C 29, s.526.)

2.1. Fıkıh Mezheplerinin Doğuşunu Hazırlayan Sebepler

Mezheplerin bir ekol olarak ortaya çıkmasına sebep olan sosyal etmenler şunlardır:

- Müslümanların nüfusunun çoğalması,
- Farklı kavimlerin Müslüman olması,
- İslam topraklarının Ensülüs'ten Orta Asya'ya kadar çok geniş bir coğrafyaya genişlemesi,
- Çok farklı örf ve adetlerin İslam kültürü arasına girmesi,
- Ticari ve sosyal münasebetlerin olağanüstü gelişmesi,
- İlim merkezlerinin etkin hâle gelmesi,
- Pek çok toplumsal ihtiyaçların ortaya çıkması,

Mezheplerin ortaya çıkmasında müslümanların farklı coğrafyalarda yaşaması da etkili olmuştur.

Mezheplerin bir ekol olarak ortaya çıkmasında etkili olan ilmi etmenler:

- Nassın anlaşılmasındaki ihtilaflar,
- Nassın subûtu ile ilgili ihtilaflar,
- Müctehidlerin bazı hadislere ulaşıp ulaşamamasından kaynaklanan ihtilaflar,
- Müteâriz nasların telifi veya bu nasların tercihindeki ihtilaflar,
- Usül kaidelerindeki ihtilaflar,
- Hüküm çıkarma metodlarındaki ihtilaflar.

